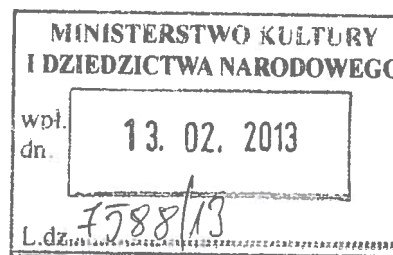

PIKE/2258/2013

Warszawa, dnia 8 lutego 2013 roku

Szanowny Pan Dyrektor
Karol Kościński
Departament Własności Intelektualnej i Mediów
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Znak: DWIM/02/13

Dotyczy: konsultacji dotyczących Komunikatu Komisji w sprawie treści na jednolitym rynku cyfrowym COM (2012) 789.

Szanowny Panie Dyrektorze,

Działając w imieniu Polskiej Izby Komunikacji Elektronicznej (dalej PIKE lub Izba), uprzejmie dziękuję za zaproszenie PIKE do ustosunkowania się do Komunikatu Komisji w sprawie treści na jednolitym rynku cyfrowym COM (2012) 789 (dalej Komunikat). Poruszane w rzeczonym dokumencie kwestie są niezmiernie istotne dla rozwoju europejskiego rynku cyfrowego, ale jednocześnie co najmniej równie ważne dla umożliwienia polskim przedsiębiorcom oferowania innowacyjnych usług społeczeństwa informacyjnego. Prowadzone przez Komisję Europejską (dalej KE) prace w ramach inicjatywy Licencje dla Europy (Licensing for Europe) stanowią niebywałą okazję do uregulowania na poziomie Unii Europejskiej zagadnień związanych z korzystaniem z dóbr niematerialnych chronionych prawem autorskim oraz ułatwienia dostępu do nich jak najszerszej rzeszy odbiorców. Powstanie jednolitego rynku cyfrowego stanowić może również kamień milowy w rozwoju gospodarki, która w coraz większym zakresie opiera się przecież na dobrach niematerialnych.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że według przygotowanego przez KE raportu Regional Innovation Scoreboard 2012, Polska znajduje się wśród najmniej innowacyjnych państw w Unii Europejskiej. W ocenie PIKE, fakt ten jest skutkiem wadliwych regulacji prawnych, szczególnie w zakresie prawa autorskiego, które wstrzymują zasoby kreatywności wśród polskich użytkowników i przedsiębiorców. Stąd też, Komunikat i obecna debata mogą być również wyśmienitym punktem wyjścia do wprowadzenia zmian w polskim ustawodawstwie w zakresie prawa autorskiego. Jakość polskiego prawa autorskiego i jego zgodność ze standardami unijnymi oraz Konstytucją RP pozostawiają wiele do życzenia.

PIKE od wielu lat postuluje przeprowadzenie gruntownej zmiany i modernizacji prawa autorskiego w Polsce. Obserwowane w ostatnim czasie inicjatywy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej MKiDN) nie mogą nie cieszyć, niemniej jednak ich skala oraz atomizacja i brak wspólnego mianownika sprawiają, że skuteczność tych działań jest niewielka. Sytuację tę odmienić może ogłoszone niedawno przez MKiDN Forum Prawa Autorskiego. Aby jednak inicjatywa ta miała jakiegokolwiek znaczenie praktyczne i mogła stanowić źródło koniecznych zmian, podejmowane w jej ramach działania muszą być zakrojone na szeroką skalę, przy równoprawnym współudziale przedstawicieli wszystkich zainteresowanych stron, z użytkownikami i stroną społeczną włącznie. Taka forma pracy planowana jest na poziomie Unii Europejskiej (pkt. 2 Komunikatu). KE podejmując nowe działania wskazuje na konieczność usystematyzowanego dialogu z zainteresowanymi stronami:

- 1) przedstawicielami podmiotów prawa autorskiego i jednostek licencjonujących,
- 2) komercyjnymi i niekomercyjnymi użytkownikami chronionych treści, oraz
- 3) końcowymi użytkownikami Internetu,

Powyższe grupy interesów pracować będą we wspólnych grupach roboczych w celu kontynuowania prac i złożenia sprawozdania na posiedzeniu plenarnym w połowie okresu (w czerwcu) oraz w czwartym kwartale 2013 r. PIKE podnosi, że MKiDN powinien brać przykład z metodyki pracy KE i przenieść te wzorce na polski grunt. Uwagę należy jednak zwrócić na falę krytyki jaka została podniesiona po pierwszym spotkaniu w ramach inicjatywy Licencje dla Europy. Jej przedmiotem była przede wszystkim nierównomierność reprezentacji zainteresowanych stron w zorganizowanej przez KE debacie. Stąd też wydaje się, że dla uniknięcia podobnych zarzutów oraz zwiększenia legitymacji społecznej przygotowywanych aktów, a nader wszystko opracowanie **skutecznych** zmian niezbędne jest przeprowadzenie szerokich konsultacji społecznych. Tylko takie skoordynowane i zorganizowane prace, **przebiegające w oparciu o opracowaną na wstępie agendę i harmonogram jej realizacji**, mogą zaowocować kompleksowymi zmianami, które przy obecnym postępie technologicznym i zacofaniu prawa autorskiego są niezbędne i nie mogą być zastępowane doraźnymi działaniami. Przykładem takich prowizorycznych (jakkolwiek pożądaných) zmian jest między innymi projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych mającej dokonać implementacji art. 10 dyrektywy Rady nr 93/83/EWG w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (dalej dyrektywa satelitarna), co Polska była zobowiązana uczynić do 1 maja 2004 roku, a więc blisko 9 lat temu. Stan taki jest nie do zaakceptowania. Wobec tego, PIKE wnosi o zintensyfikowanie przez MKiDN jako organ administracji rządowej odpowiedzialny za politykę państwa w zakresie między innymi prawa autorskiego prac nad

wprowadzeniem gruntownych oraz kompleksowych zmian. Są one bowiem niezbędne, aby możliwe było wprowadzenie polskiej gospodarki w XXI wiek i umożliwienie polskim podmiotom tworzenie i rozwój innowacyjnych i nowoczesnych modeli biznesowych, które dałyby szansę na równoprawne konkurowanie z przedsiębiorcami z całej Unii Europejskiej.

Nie bez znaczenia jest również spodziewany przez KE efekt zmniejszenia skali zjawiska tzw. „piractwa”. Wiceprzewodnicząca KE, Neelie Kroes w wystąpieniu z 4 lutego 2013 roku, inicjującym działania w ramach Licencji dla Europy wskazała przykład serwisu Spotify, którego innowacyjność, konkurencyjne ceny i skala działania w dużej mierze wyeliminowała bezprawny obrót utworami muzycznymi w Szwecji. Umożliwienie świadczenia tanich usług, polegających na zapewnianiu dostępu do dóbr kultury wywierać będzie zatem pozytywne rezultaty zarówno dla przedsiębiorców, jak i użytkowników oraz przede wszystkim twórców, którzy będą w sposób należyty wynagradzani za swoją pracę. Dlatego też niezwykle żywotnym tematem jest opracowanie gruntownej przebudowy systemu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi w Polsce oraz modelu ustalania wysokości obciążeń przedsiębiorców. Obecny system jest wysoce nieefektywny, co w rezultacie wstrzymuje wprowadzenie na polskim rynku usług, które od lat są dostępne w innych państwach, nie mówiąc nawet o rozwoju innowacyjnych usług pochodzenia polskiego. Program Licencji dla Europy zakłada stworzenie systemu, który zapewniłby łatwy i szybki dostęp do dóbr kultury nie tylko przez użytkowników końcowych, którzy mają być kołem zamachowym tej dziedziny gospodarki, ale przede wszystkim dla przedsiębiorców, którzy obecnie napotykają szereg trudności w uzyskiwaniu niezbędnej legitymacji prawnej dla korzystania z utworów i związanych z nimi przedmiotów praw pokrewnych. Brak implementacji w Polsce art. 12 ust. 1 dyrektywy satelitarnej, który nakłada na Państwa Członkowskie obowiązek zagwarantowania mechanizmów efektywnych negocjacji między organizacjami zbiorowego zarządzania a użytkownikami, pozostawia polski rynek lata za gospodarkami państw zachodnich. Dlatego brak szybkich zmian w ustawodawstwie, przy jednoczesnym jeszcze szerszym otwarciu rynku europejskiego skutkować może szeregiem negatywnych konsekwencji dla polskiej przedsiębiorczości i gospodarki. Stąd, PIKE podtrzymuje w całości swoje stanowisko w tym względzie wyrażone w piśmie z 19 grudnia 2012 roku, dotyczące wskazanego wcześniej projektu założeń do projektu nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Odnosząc się bezpośrednio do treści Komunikatu i omówionego w nim procesu Licencji dla Europy, PIKE wskazuje co następuje:

1) Dostęp transgraniczny i możliwość przenoszenia usług

PIKE w pełni popiera wprowadzenie możliwości dostępu transgranicznego i otwarcie rynku cyfrowego. Wskazać jednak należy, uwzględniając wcześniejsze uwagi, w

szczegółności niedostateczny poziom rozwoju polskiego systemu prawa autorskiego, że może on prowadzić do brak poprzedzających takie zmiany działań ze strony MKiDN, prowadzić może on do strat dla polskich przedsiębiorców świadczących usługi dostępu do dóbr kultury. Obecne trudności natury prawnej oraz niezasadne roszczenia szeregu organizacji zbiorowego zarządzania, jak również konieczność uiszczania opłat na rzecz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, znacznie obniżają zdolności inwestycyjne polskich przedsiębiorców i ich chęć ponoszenia ryzyka, związanego z wprowadzaniem innowacyjnych usług. PIKE podtrzymuje w całości swoje dotychczasowe wystąpienia w tym względzie, wzywając jednocześnie do otwarcia debaty na temat szerokich zmian w zakresie zarządu prawami autorskimi w Polsce.

2) Treść tworzona przez użytkowników oraz udzielanie licencji użytkownikom korzystającym w niewielkim stopniu z materiałów chronionych

Twórczość własna użytkowników, tzw. User Generated Content odgrywa coraz większe znaczenie na płaszczyźnie eksploatacji dóbr kultury w Internecie. Jednocześnie zarówno mali, średni, jak i duzi przedsiębiorcy w związku z faktyczną koniecznością zaistnienia w Internecie korzystają w podobny sposób z utworów i innych dóbr niematerialnych. W związku z tym, zakres problemów jakie napotykają chociażby w zakresie marketingu – bez względu na dziedzinę w jakiej funkcjonują, jest zbliżony. Dlatego pozytywnie należy ocenić plany KE zapewnienia łatwiejszego dostępu i większej jasności co do możliwości eksploatacji określonych dóbr. PIKE w całości popiera sygnalizowany w Komunikacie pomysł licencji „za jednym kliknięciem”, który wydaje się być w dużej mierze zbieżny z postulowaną już przez Izbę ideą wprowadzenia systemu „one-stop-shop” w dziedzinie zbiorowego zarządzania. Podkreślić należy, że skoro nawet najwięksi uczestnicy rynku nie są często w stanie dojść do porozumienia z organizacjami zbiorowego zarządzania, które bezpodstawnie odmawiają udzielania licencji, wymuszając zawieranie niekorzystnych dla użytkowników umów, to tym bardziej takie negatywne zachowania odbiją się na mniejszych podmiotach. Ponadto, PIKE popiera idea konsolidacji zbiorowego zarządzania, przez wprowadzenie organizacji parasolowych, zapewniających na określonych polach eksploatacji całość niezbędnych praw. Rozwiązanie takie znacznie usprawniłoby świadczenie usług społeczeństwa informacyjnego. Jednocześnie podkreślić należy, że samo wprowadzenie tego rodzaju organizacji nie rozwiąże obecnych problemów. Konieczne jest bowiem także wprowadzenie mechanizmów zapobiegających nieuzasadnionemu obciążaniu uczestników, a także efektywnego i sprawiedliwego ustalania wysokości wynagrodzenia autorskiego. Dotychczasowa praktyka stosowania obecnych przepisów o postępowaniu tabelowym pokazała, że nie są one w stanie spełnić swojej funkcji, mimo tak znaczącej

doniosłości dla rynku i jego uczestników. Podkreślić należy także konieczność wprowadzenia skutecznego nadzoru nad organizacjami zbiorowego zarządzania oraz konsekwencji braku wywiązywania się przez te podmioty z obciążających je obowiązków. Obecny system, jak i brak jakichkolwiek reakcji ze strony MKiDN, wypaczają sytuację rynkową i samą istotę zbiorowego zarządzania.

W związku z powyższym, PIKE wskazuje, że obecne regulacje prawne w zakresie prawa autorskiego i możliwości uzyskiwania licencji od organizacji zbiorowego zarządzania, a także transparentności działania tych podmiotów wymagają fundamentalnej przebudowy.

3) Sektor audiowizualny i instytucje odpowiedzialne za dziedzictwo kulturowe

W ocenie PIKE, nie do przecenienia jest zapewnienie odpowiedniej ochrony oraz jak najszerszego dostępu obywateli do dziedzictwa kulturowego. Sygnalizowane przez KE problemy w tej dziedzinie możliwe są jednak do rozwiązania również w drodze odpowiedniego modelu zbiorowego zarządzania, w związku z czym w tym zakresie Izba podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko.

4) Eksploracja tekstów i danych

Podobnie promowanie efektywnego wykorzystania eksploracji tekstów i danych do celów badań naukowych jest kwestią niebywale istotną. Niemniej jednak z uwagi na ogólnikowość Komunikatu w tym zakresie oraz zapowiedziane dopiero badania zapotrzebowania na dostęp do eksploracji tekstów i danych na poziomie Unii Europejskiej odnośnie do tekstów publikacji naukowych, PIKE ustosunkuje się w tym zakresie po przedstawieniu przez KE rezultatów rzeczonych badań. W obecnym momencie wskazać należy, że rozwój gospodarczy niewątpliwie uzależniony jest od dorobku naukowego i opracowywania nowych technologii dających szersze możliwości świadczenia usług. Dlatego też, zbyt daleko idące zamykanie dostępu do tekstów i danych uzyskanych w wyniku badań naukowych stanowić może w istocie czynnik hamujący dalszy rozwój i twórczość w tym zakresie, aniżeli środek wzmaganie kreatywności. W związku z tym, postulować należy poszukiwanie stosownego balansu pomiędzy ochroną twórczości w zakresie badań naukowych, a ich udostępnianiem w dalszego zrównoważonego rozwoju.

Podsumowując, sygnalizowane w Komunikacie prace i ich kierunek należy ocenić niewątpliwie pozytywnie. Obecne ramy prawne stanowić mogą bowiem hamulec dalszego rozwoju nie tylko gospodarczego, ale również i naukowego oraz kulturowego w Unii Europejskiej. Ponadto, podkreślić należy, że opisane w omawianym dokumencie zagadnienia i potrzeby europejskiego rynku cyfrowego bez pardonu obnażają wadliwość i

archaiczność polskiego ustawodawstwa w zakresie przede wszystkim prawa autorskiego. W związku z tym, PIKE liczy na podjęcie zdecydowanych inicjatyw przez MKiDN, mając jednocześnie nadzieję, że planowane na marzec tego roku pierwsze spotkanie Forum Prawa Autorskiego zaowocuje co najmniej opracowaniem agendy koniecznych działań i ustaleniem chociażby roboczego harmonogramu ich realizacji. W imieniu Izby, deklaruje jednocześnie gotowość do udzielenia MKiDN wszelkiej możliwej pomocy oraz pracy naszych przedstawicieli na Forum Prawa Autorskiego. Wieloletnia działalność PIKE oraz zebrane doświadczenia sprawiają, że Izba jest w stanie zapewnić wysoki poziom merytorycznej wiedzy, przy jednoczesnej znajomości realiów praktyki.

Z wybaranami

Jerzy Straszewski
Prezes Zarządu PIKE

